UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Brengt actieve conjunctuurpolitiek redding?

„Er is", schrijft de heer Truyen in zijn artikel in het maandschrift „Economie", dat we den vorigen keer noemden, „bijna geen land meer, of het is de werkloosheid op een of andere wijze van expansie-politiek door de overheid, een actieve conjunctuurpolitiek, te lijf gegaan. De uiteenloopende methoden hebben dit met elkaar gemeen, dat zij de geldcirculatie bevorderen en dat de koopkrachtsinspuiting gelijktijdig op een bepaald moment massaal optreedt, om den vicieuzen cirkel van: verminderde inkomens — mindere vraag — mindere productie — verdere vermindering van inkomens te doorbreken. De quaestie van de beheersching der conjunctuur is daarmede een dringende aangelegenheid van de practische politiek der regeering geworden, om de rationalisatie-werkloosheid te bestrijden".

Deze zinnen zouden doen vermoeden, dat de richting, waarvan de schrijver een vertegenwoordiger is, meent, dat ook de Nederlandsche overheid niet achter kan en mag blijven, dat ook zij geroepen is actieve conjunctuurpolitiek te beoefenen, d.w.z. op ruime schaal *middelen* beschikbaar moet stellen ten einde het bedrijfsleven uit zijn moeilijken toestand te verlossen, dat ook zij daartoe „pompinstallaties" moet bouwen, die de „rustende kapitaalmassa's" in beweging zullen brengen en naar plaatsen stuwen, waar zij „vruchtbare diensten" kan verrichten.

Toch ziet hij zeer groote bezwaren, en erkent hij volmondig, dat over het effect van die maatregelen verschil van meening bestaat. Er zijn, luidt het, economisten, die van meening zijn, dat er ondanks de conjunctuur-verbetering (al of niet aan actieve welvaartspolitiek te danken), permanente werkloosheid, zal, of moet overblijven. Er is in dit verband wel het getal van tweehonderdduizend werkloozen genoemd. (Dat beteekent natuurlijk niet, dat dit „altijd", of liever: gedurende een reeks van jaren, vrijwel dezelfde personen zullen zijn. Die massa is, wordt verondersteld, in een toestand van beweeglijk evenwicht: voor iedere groep uit haar, die werk krijgt, komt een ongeveer gelijke hoeveelheid nieuwe werkloozen in de plaats.)

Daartegenover zijn er deskundigen — en onder hen is in ons land de meest bekende: Prof. Goudriaan, de nieuwe „directeur" der spoorwegen — die oordeelen, dat Nederland die werkloosheid zal bezitten, welke het zelf kiest. Dat beteekent: indien de wil er maar is, en de juiste maatregelen worden genomen, zal ook Nederland een welvarend bedrijfsleven kennen, dat aan alle valide krachten werk geeft. „De oeconomische activiteit is zonder limiet, omdat de vraag van nature geen grenzen heeft. Men behoeft slechts de koopkrachtige vraag te scheppen (onder het initiatief van de regeering) en de motoren van het oeconomisch leven zullen op volle toerental draaien". Hoe kan het ook anders, zegt Prof. Goudriaan: De ontwikkeling van de productieve krachten (daaronder zijn ook de machines), dwingen tot meer verbruik — de goederen worden steeds goedkooper en beter — en anderzijds liggen kapitaal en menschelijke arbeidskracht braak en hunkeren om gecombineerd te worden met de krachten der natuur tot nuttige dingen voor de bevrediging van dikwijls de allernoodzakelijkste behoeften van de menschen. Elke werkloosheid zou dus naar zijn meening, bestreden kunnen worden door het scheppen van de „koopkrachtige vraag". Omgekeerd is dus dat scheppen geoorloofd, sterker: plicht, als er werkloosheid is. Zoo optimistisch is deze bekende figuur ten aanzien van het allesbeheerschende vraagstuk van onzen tijd, dat volgens hem de „stabiliseering op het gewenschte niveau", mechanisch-automatisch zal verloopen. De overheid neemt de maatregelen om de „machine" op gang te brengen — zij stelt de regelen — en het „vrije spel der krachten" zorgt voor de rest. Die krachten geven richting aan de beweging van het oeconomisch leven, en bepalen haar verloop. Het komt verder weinig aan op persoonlijke leiding; hier regeert de wet van oorzaak en gevolg.

Het beeld van de pomp, in de Vereenigde Staten zoo geliefd, keert telkens terug. Het komt er maar op aan, om dat instrument aan den *gang* te brengen, te zorgen, dat het de leven-wekkende materie over de dorre velden van het oeconomische gebied uitstort, en de vruchten zullen in ongekende hoeveelheden geoogst worden.

* * *

Drs Truyen ziet echter, zooals gezegd, de bezwaren van een zuivere conjunctuurpolitiek heel goed in. Hij meent, dat het inzicht, dat een groot deel der werkloosheid niet door conjunctuurmaatregelen alleen kan worden weggenomen, hoe langer hoe meer — ondanks menschen als Prof. Goudriaan — algemeen goed wordt. Terecht zegt hij, dat de voorstanders eener zuiver-conjuncturele oplossing een abstracte redeneering op de werkelijkheid toepassen (hetgeen trouwens bij oeconomische beschouwingen dikwijls het geval is). In den meest algemeenen zin, aldus de schrijver in „Economie" is de vraag onbeperkt; in de concrete situatie van de huidige maatschappij echter niet.

En evenmin is de verbruiksstimuleering onbelemmerd. In theorie kan men heel gemakkelijk aantoonen, dat het verbruik zich bij den oeconomischen vooruitgang zal en moet aanpassen; in werkelijkheid verloopt die „aanpassing" niet zoo eenvoudig. Vandaar, dat de voorstanders van een zuivere actieve conjunctuurpolitiek met milde hand credieten willen geven, om eventueele verschillen, door achterblijven der vraag ontstaan, op te heffen. Dat geschiedt bijvoorbeeld in Duitschland, waar een „krachtige activeeringspolitiek" het oeconomisch leven tot grooten bloei gebracht zou hebben. Echter is tegelijk een zeer straffe organisatievorm ontstaan, die nauwkeurig het verbruik regelt. Dat kan ook niet anders, vervolgt de schrijver, want het productiemiddelenapparaat zal niet automatisch in de goede richting groeien. Er werkt immers bij dien groei een complex van niet-mechanische factoren. Trouwens: onze tijd, met zijn prachtig oeconomisch apparaat, toont overduidelijk, dat er van automatische aanpassing en groei geen sprake is. De schrijver had hier als voorbeeld vooral ook de Vereenigde Staten kunnen noemen. De conjunctuurpolitiek, die tot het eind van het vorige jaar schijnbaar zooveel succes had, stuitte plotseling op schier onoverkoombare hindernissen. Arbeidsconflicten op groote schaal, wantrouwen in de kringen van het grootbedrijf, en zoovele andere moeilijkheden, brachten talrijke, ernstige storingen in den „groei". Merkwaardig, dat ook in dit „vrije land" op een strenge organisatie werd aangedrongen, die alle storingen moest wegnemen en in de toekomst voorkomen.

De historie in de landen, welke de actieve conjunctuur-politiek voorstaan, bewijst inderdaad dat zonder toepassing van zware machtsmiddelen het systeem niet functionneeren kan. De meening van Prof. Goudriaan, dat de door haar ingeleide beweging in zeer geringe mate afhankelijk is van bepaalde persoonlijke leiding, klopt niet met de werkelijkheid.

Niet alleen in het „pompstation", maar overal langs het „buizennet", bij alle „kranen", staan menschen, die streng toezien op de wijze van *circuleeren, en op den aftap*. En die helpers volgen trouw de bevelen, die vanuit het centrum worden gegeven.

* * *

Zulk een rigoreus bestuur is te verwachten. Een regeering, die de middelen verstrekt, zal geen risico willen dragen. Van het effect harer maatregelen hangt immers het oordeel van het volk af. Zij komt met de pretentie, dat haar daad er een is van definitieve bevrijding en hulp; zou zij dan ook maar één oogenblik willen afhangen van het „vrije spel der krachten", zou zij den moed hebben om geduldig af te wachten, zou zij het geloof aan de mechanisch-automatische stabilisatie bezitten?

Geen denken aan! Nauwkeurig zal zij bijvoorbeeld toezien, dat van de door haar beschikbaar gestelde middelen, zoo weinig mogelijk naar vreemde gebieden vloeit; een nauwkeurige contrôle op het verkeer met het buitenland, ook op het goederenverkeer, is onafwendbare eisch. En verder zal zij moeten eischen, dat niemand uit den middelenstroom aftapt om het niet direct te gebruiken, m.a.w. alle handelingen van sparen en reserveeren moeten zich aan haar strenge wetten onderwerpen. Enzoovoorts: zij bepaalt het begin, maar ook het einde; dus wil zij over alle verbindingen zeggenschap hebben.

Wij kunnen ons dus heel goed indenken, dat de bezwaren tegen een dergelijke politiek groeien. Zij beteekent immers de volledige ondergeschiktheid van het individu, en van elke individueele handeling. Om de menschen tot het brengen van die *offers bereid te maken*, wordt een beroep gedaan op het „algemeen welzijn" of op het „belang van het volk". Hoe schoon deze leuzen ook mogen klinken, de werkelijkheid is een hard systeem van gebondenheid.

Neen, de schrijver van het artikel in „Economie" verwerpt om al die redenen de zuivere actieve conjunctuurpolitiek.

Bezien wij een volgend maal de oplossing, die hij geeft.

A. B. t. B.

III ZIELKUNDE III

Geloof en werkelijkheidsgevoel.

De meeste menschen hebben idealen noodig om voldoende bevrediging in het leven te vinden. Zulke idealen zijn ook de levensleugens. Deze stelling vindt men geponeerd bij Hendrik Ibsen, overleden 1906. Hij voert een dokter ten tooneele, die een boemelaar behandelt, een drinker, die door wanhoop en vertwijfeling wordt verteerd en toch niet meer kan terugkeeren tot een geregeld leven. Door suggestie maakt deze dokter zijn patiënt wijs, dat hij een duivel heeft, die hem dwingt het kwade te doen en zich aan den drank te verslaven. De patiënt gaat eerst strijden om van dien daemon af te komen. Later gevoelt hij zich verlicht, omdat het kwaad buiten zijn wil omgaat en zijn beter ik daaraan geen schuld heeft. En nu brast en boemelt hij er lustig op los, zonder gekweld te worden door wroeging of vertwijfeling. Dit voorbeeld kan nog met tal van andere uit de werken van Ibsen vermeerderd worden. Ibsen wordt vaak genoemd de dichter van den twijfel. De maatschappij is volgens hem zoo rot, dat de grens tusschen waarheid en leugen is uitgewischt. Vandaar de gelijkstelling van levensidealen en levensleugens.

De levensleugen neemt een eigen plaats in onder de leugens, die door psychologen en ethici onderscheiden worden. Charlotte Bühler o.a. onderscheidt sociale leugens, die dienen om anderen leed te besparen, b.v. aan ziekbedden, asociale leugens, waarbij het eigen ik de hoofdrol speelt en de anti-sociale leugens, waardoor men met opzet anderen leed berokkent. Er zijn echter nog veel meer soorten van leugens, o.a. de gewoonteleugen (bij getuigschriften), de vreesleugen (bij lafheid), de phantasieleugen (bij getuigenissen van kinderen), opsnijderij en schertsleugen.

Veel hangt in dezen af van de definitie van leugen. De logische waarheid doet men te kort als men zegt tweemaal twee is vijf. De zedelijke waarheid randt men aan door het anders zeggen dan men weet, en door onwaarheden met voorbedachten rade uit te spreken. Ook de noodleugen is onzedelijk. Ze geschiedt uit een gevoel van plicht, maar is toch leugen, omdat ze in strijd is met de wet Gods. De noodleugens van de aartsvaders, de Egyptische vroedvrouwen, Rachab en David worden in de Heilige Schrift nergens goedgekeurd.

Ook de levensleugen is onzedelijk, zelfs al komt ze voort uit brave motieven. Dr J. van Dael, die in *zijn Psychol. Verhandelingen* de levensleugen bij Ibsen bespreekt, is van een ander gevoelen. Hij schrijft: „wat men leugen op in zijn gewone beteekenis (liegen is door woorden, daden of ontho*uding bij iemand opzettelijk een meening doen* ontstaan, waarvan men zich bewust is, dat ze in strijd is met de waarheid), dan is de levensleugen zeer zeker geen leugen. Er is immers geen sprake van, dat de subjecten, in wie de levensleugen aanwezig is, anderen iets wijs zouden willen maken. Het begrip leugen moet hier dan ook in een ruimeren en oneigenlijken zin worden opgevat: leugen moet hier als identiek beschouwd worden met onwaarheid". De schrijver acht de levensleugen niet onzedelijk, maar beschouwt ze als een logische fout, die tot nut van den een of anderen persoon wordt aangewend. De idee van de waarheid wordt hier ondergeschikt gemaakt aan die van het goede. Of wil men de vreemde terminologie gebruiken, hier wordt de ethische wetskring aan de logische gesubordineerd, hetgeen in strijd is met de ordinantiën van God.

Het kwaad van de levensleugen is echter niet alleen onzedelijk maar ook in strijd met het ware geloof in God door Jezus Christus. Het levensdoel ons bij de schepping gesteld en door de herschepping na den zondeval ons teruggegeven is om God te gehoorzamen uit liefdevolle dankbaarheid. Dit mandaat wordt bij het gebruik van de levensleugen vervangen door fictie, d.i. een nuttig verzinsel of door de vlucht in het irreëele. Men moge dit fictieve doel ook nog zoozeer aanbevelen, het feit blijft bestaan, dat men aan zichzelf, of aan zijn leerling of patiënt ontneemt het gevoel van werkelijkheid, d.i. zekerheid. De twijfel, het vermoeden en de meening zijn altijd vergezeld van eenige onrust in het gemoed. Zekerheid is de normale, de natuurlijke gesteldheid van onzen geest, gelijk de gezondheid is van het lichaam. Deze uitspraak van Prof. H. Bavinck in zijn: „Zekerheid des geloofs" is nog altijd het beste argument tegen de voorstanders van gefingeerde levensidealen.

Op het gebied van het geloofsleven zijn er geestelijke psychiaters, die onder een vromen dekmantel hetzelfde doen als de voorstanders van de levensleugen. Als keurmeesters kweeken zij bij sommigen een valsche gerustheid, dat hun geloof het echte is, zoodat hun discipel zich niet oefent in Schriftkennis. Wordt *zoo iemand op zijn sterfbed* onbedekt aan deze levensleugen, dan is radeloosheid het gevolg daarvan. Of ook kweekt men bij zwakgeloovigen de levensleugen, dat het bij hen nog *lang niet* het rechte geloof is, dat hen drijft om God te zoeken. Gaat dan later uit Gods Woord het licht in hen op, dat zij Christus' eigendom zijn, dan verwijten dezulken zich met recht, dat zij hun levenstijd om God te dienen verspild hebben door in twijfel te leven. Een dergelijke leiding van zielen, zooals men dit werk noemt, is, hoewel onbewust, het suggereeren van een ideaal, dat een levensleugen is. Het wordt ook verdedigd met utilistische argumenten, n.l. dat men den één wat aan den hoogen kant, den ander wat aan den lagen kant moet houden in zijn eigen belang. Hoe het werk van den Heiligen Geest, die ons wil leiden door de woordopenbaring, hierbij in het gedrang komt, behoeft geen betoog.

Men kan ook door zelfsuggestie komen tot de levensleugen. Van Simon de toovenaar verhaalt de Evangelist Lucas, dat hij zeide iets groots te zijn. Volgens sommigen is de lezing zonder „megan" beter, zoodat hij beweerde die te zijn, n.l. de messias. Maar ook dan nog was daar autosuggestie aanwezig, die leidde tot een levensleugen. In zijn apocalyptische rede, Marcus 13, heeft de Heere Jezus de zijnen ook gewaarschuwd tegen dergelijke leiders van menschen. Ook de apostel Paulus kende zulke leiders, blijkens Galaten 6:3. Volgens de paraphrase van Prof. Greijdanus schreef hij in dezen geest: „Indien iemand in zelfverblinding en hoogmoed uit gemis aan kennis van eigen verdorvenheid en zwakheid, en door bedriegelijken waan aangaande eigene sterkte, meent iets te zijn, en boven den ander uit te steken, en alzoo trotsch en koud zich tegen hem stelt, terwijl hij toch in der waarheid niets is en geen voortreffelijkheid van zichzelven, noch boven den ander heeft, maar alleen door Gods genade wezen mag, wat hij is, die misleidt zichzelven door zulk een verkeerden, ijdelen waan."

In den loop der historie zijn vaak zulke karakters naar voren gekomen. Men denke slechts aan de Fransche Revolutie en herinnere zich de namen van Marat en Robespierre. Zoodra men tegenover dezen de persoonlijkheid stelt van een man als Christiaan de Wet, ziet men het onderscheid. Deze toch ging als gewoon burger in den krijg om zijn land te verdedigen tegen den inval van Engeland, en eindigde als vice-president van Oranje-Vrijstaat en met een wereldberoemden naam.

Onze jonge menschen hebben daarom toe te zien, dat zij niet de dupe worden van kameraden, die met valsche idealen zich naar voren dringen. Hun beste leiders zijn dezulken, die met beide voeten staan op den bodem van de werkelijkheid.

De vraag is gedaan: wat zou de oorsprong zijn van het werkelijkheidsgevoel? Sommige psychologen denken aan een acte der intentie, waardoor wij van droomers worden tot bewust levende menschen, en opklimmen van het zielkundig doorleven tot de buiten-ziellijke werkelijkheid. Die intentie-acte wordt beschreven als een spontane, intuitieve daad, een sprong van ik tot niet-ik, van denken tot zijn, van bewustzijn tot werkelijkheid. (J. H. Bavinck: Inl. tot de Zielkunde[2] p. 103). Tegen deze opvatting zijn vele bezwaren. Onze belevingen zijn ontwijfelbaar werkelijk, doch aangaande de dingen erkent men slechts een besef van werkelijkheid. Dit komt doordat er tweeërlei werkelijkheid is, n.l. die welke staat tegenover mogelijk zijn en werken, de actualiteit, en die welke staat tegenover schijnbaar zijn en werken, de realiteit. Onze belevingen zijn wel actueel waar, doch over de vraag: schijn of werkelijkheid geven ze geen uitsluitsel, ook niet door een sprong.

God alleen bezit absolute werkelijkheid. Hij heeft ze ten deele ook aan den mensch geopenbaard, en toen ons verstand door de zonde was verduisterd is ze door algemeene en bijzondere openbaring ons teruggegeven. De zin van de werkelijkheid wordt echter niet door alle functies van ons ik op dezelfde wijze bevat. Hier is dus onderscheiding noodig.

Onze gevoelsfunctie is op dit punt zwak, hetgeen ten gevolge heeft, dat jonge menschen en gevoelstypen zich gemakkelijk laten inpalmen door iemand die hen met schijn bedriegt. Satan weet dit heel goed, en verandert zich daarom somtijds in een engel des lichts.

Onze logische functie gaat, als ze gehoorzaamt aan de wetten van het denken, gepaard met het gevoel van klaarblijkelijkheid (evidentie). Daarom is de verleiding sterk om de rede aan te nemen als de maatstaf van ons werkelijkheidsbesef. Daardoor wordt echter aan deze functie iets opgedragen, dat haar niet toekomt. De levensleugen kan logisch waar zijn en toch in werkelijkheid bedrog.

Het zaligmakend geloof heeft inzake het werkelijkheidsgevoel een sterk praerogatief. Gods Geest getuigt met onzen geest, dat wij kinderen Gods zijn. In sommige dingen hebben wij andere personen tot getuigen, in enkele dingen hebben wij ons geweten tot mede-getuige, maar bij het ware geloof hebben wij den Heiligen Geest en Zijn werk, de gansche Heilige Schrift, tot mede-getuige. Het zwakke van den zwakgeloovige bestaat hierin, dat hij te weinig gebruik maakt van dezen mede-getuige, die bij Schriftonderzoek en gebedsleven zijn getuigenis doet hooren in ons hart.

Schijngeloovigen hebben geen behoefte aan dezen mede-getuige, omdat zij door oppervlakkigheid en zelfgevoel aan hun levensleugen genoeg hebben. Vreesachtigen zeggen vaak: ik ben bang, dat ik eenmaal bedrogen zal uitkomen, doch geven daardoor toe aan het ongeloof, volgens hetwelk ons geweten en het getuigenis van menschen hooger staat dan het getuigenis van den Heiligen Geest.

De verbeelding kan soms aanleiding zijn tot zware bestrijdingen van het ware geloof. Het is ons dan alsof wij handelen uit inbeelding, en alsof wij kunstig verdichte fabelen zijn nagevolgd. Men bedenke dus, dat het noodig is om de lijn scherp te trekken tusschen de valsche verbeelding en het echte gevoel van werkelijkheid. Deze eerste is uit den mensch en daardoor bedriegelijk, doch deze laatste uit God en daardoor betrouwbaar.

L.

UIT DE HISTORIE

Prof. Dr H. H. Kuyper over het karakter en de bevoegdheid der meerdere vergaderingen.

V.

Na die schoone jaren komt inzinking. Er zijn classen en synoden, die hun bevoegdheid te buiten gingen en zoo kwam er het gevaar van een

aantasten van de vrijheid der plaatselijke Kerk.

Men leest in No. 2352 aldus:

De groote en krachtige actie, die in 1886 en de volgende jaren gevoerd werd voor het recht en de zelfstandigheid der plaatselijke Kerk tegenover de hiërarchie der hoogere kerkbesturen, is allengs geluwd en zelfs bij een jonger opkomend geslacht min of meer in het vergeetboek geraakt. Het pleit scheen gewonnen. Men leefde nu in een nieuwe kerkorganisatie, waarvan het uitgangspunt lag niet in een algemeen kerkgenootschap met plaatselijke afdeelingen door lagere en hoogere bestuurscolleges geregeerd, maar in de plaatselijke Kerken, die zich vrijwillig tot een kerkenbond hadden aaneengesloten en waar in plaats van deze bestuurscolleges nu weer de meerdere vergaderingen der Kerken waren getreden, waarin de Kerken zelf vertegenwoordigd waren door deputaten. Zoolang de mannen, die den strijd van 1886 hadden meegemaakt, nog leefden, was er dan ook weinig gevaar, dat de oude hiërarchische zuurdeesem weer in onze Kerken zou binnendringen. Zij waren de trouwe wachters op Sions muren, die terstond bij het minste onraad het alarmsignaal gaven. Men behoeft de acta onzer Generale Synode(s) en vooral de kerkrechtelijke adviezen door Prof. Rutgers gegeven, er maar op na te lezen, om te zien, hoe zij het voor het recht en de vrijheid der plaatselijke Kerk hebben opgenomen. Die vrijheid was het heilig palladium, die ze ten koste van zoo bittere worsteling heroverd hadden en dat ze daarom ongedeerd en ongeschonden wilden bewaren. Indien er gevaar bestond, dan was het veeleer, dat men, om aan die vrijheid in niets te kort te doen, wel eens te weinig rekening hield met de eischen, die het saamleven in één kerkverband stelt. Het meermalen herhaalde verzoek om, waar noch onze Kerkenorde, noch onze liturgie de vragen formuleert, die bij de openbare belijdenis des geloofs gedaan moeten worden, een formuleering dezer vragen te geven, werd afgewezen op grond, dat dit aan de vrijheid der Kerken moest worden overgelaten. Alsof onze Kerken niet èn bij den doop èn bij de bevestiging der ambtsdragers èn bij het huwelijk de vragen geformuleerd hadden, die daarbij moesten gedaan worden, en er daarom ook maar eenig bezwaar kon bestaan om dit evenzeer te doen, bij een zoo belangrijke handeling als de openbare belijdenis des geloofs. In de practijk is dan ook wel gebleken, hoe het ontbreken van zulke geformuleerde vragen telkens tot moeilijkheid en willekeur aanleiding gaf. En onze jongste Synode te Leeuwarden heeft terecht, toen zij opdracht gaf om de liturgie te herzien, daarbij met name gewezen op het formuleeren der belijdenisvragen.

Bestond er dus aanvankelijk eer gevaar voor een ietwat eenzijdige op de voorgrondstelling van de vrijheid der plaatselijke Kerk, dan dat de macht der meerdere vergaderingen te veel zou uitgebreid zijn, het kon kwalijk ontkend worden, dat in de periode, die daarop gevolgd is; de evenaar min of meer naar den anderen kant dreigde door te slaan en enkele classen en synodes zich wel eens een macht toekenden, die aan de vrijheid der plaatselijke Kerk tekort deed.

Ook openbaarde zich wel eens de independentistische neiging, die even gevaarlijk is. — Prof. Kuyper wijst op het invoeren van het vrouwenkiesrecht door een Kerkeraad, zonder de beslissing van een Generale Synode af te wachten. —

Maar in zulke independentistische stoutigheden ligt toch voor onze Kerken, althans op dit oogenblik, het gevaar niet. Ze komen slechts sporadisch voor, eigenlijk meer bij de gemeenteleden dan bij degenen, die geroepen zijn om de Kerk te regeeren. En al zal de stuurman aan boord van ons Gereformeerde schip altoos te waken hebben voor beide klippen, het independentisme en de hiërarchie, **het gevaar schuilt minder in de independentische dan in de hiërarchische klip, althans wat onze kerkelijke vergaderingen aangaat.**

Prof. Kuyper wijst er in het vervolg op, (No. 2355) dat het niet zijn doel is een volledige uiteenzetting te geven, hoever naar de beginselen van het Gereformeerde Kerkrecht de bevoegdheid der meerdere vergadering zich uitstrekt en hoe de vrijheid der plaatselijke kerken, ook waar ze als geconfedereerde kerken in één kerkverband leven, moet gehandhaafd worden. Dit onderzoek zou een boekdeel vorderen.

Ook wil hij niet het pleit voeren voor het goed recht der plaatselijke Kerk om het verband met een van boven af opgelegde onwettige organisatie te verbreken of gehoorzaamheid te weigeren aan besturen, die besluiten nemen in strijd met Gods Woord. De argumenten daarvoor zijn afdoende geleverd en opnieuw den strijd aanbinden met de Hervormde broeders hieromtrent ligt niet in Prof. Kuyper's bedoelen.

Evenmin behoeft besproken het beginsel, dat de onderwerping der plaatselijke Kerken aan de besluiten der meerdere vergaderingen haar grens heeft in de gebondenheid aan Gods Woord. In Art. 31 der Kerkenorde wordt uitdrukkelijk gezegd, dat wat in de meerdere vergaderingen besloten is, voor vast en bondig zal gehouden worden tenzij dat het bewezen worde te strijden tegen Gods Woord.

Over die

„gebondenheid aan de besluiten der meerdere vergaderingen"

hooren we dit nog:

Gebondenheid aan de besluiten der meerdere vergaderingen is er; de independentistische opvatting, dat de Classen en Synoden geen kerkelijke macht hebben, dat zij daarom alleen „adviezen" kunnen geven en elke Kerk vrij blijft deze adviezen op te volgen of te verwerpen, wordt door onze Kerkenorde terecht veroordeeld; een geordend kerkelijk leven zou ook niet mogelijk wezen, wanneer de vrijheid der plaatselijke Kerk zóó werd opgevat. Onze Gereformeerde Kerkenorde spreekt daarom uitdrukkelijk van een zeggenschap, dat de Classis heeft over den Kerkeraad, evenals van een zeggenschap der Particuliere Synode over de Classis en van de Generale Synode over de Particuliere Synode (Art. 36). **Dat dit zeggenschap niet berust op een zelfstandige macht, die in deze meerdere vergaderingen kleeft, of haar rechtstreeks van God geschonken is, maar daarop, dat de Kerken vrijwillig dit Kerkverband hebben aangegaan en haren afgevaardigden last en volmacht hebben gegeven om aan de besluiten dezer vergaderingen mede te werken, is natuurlijk volkomen juist;** maar hetgeen in deze meerdere vergaderingen besloten wordt, ook al geschiedt dit door meerderheid van stemmen, is geen advies, niet een raadgeving, maar een besluit, dat door alle Kerken voor vast en bondig gehouden moet worden. Doch de onderwerping aan deze besluiten der meerdere vergaderingen heeft haar onverbiddelijke grens in de gehoorzaamheid en de onderwerping aan Gods Woord.

Dat de grens van de macht der meerdere vergaderingen, ja van alle kerkelijke vergaderingen gelegen is in de gehoorzaamheid aan het Woord Gods en dat wat met dat Woord strijdt de Kerken nooit binden kan, staat voor allen vast. Hierover gaat het geding niet. Het gaat over de vraag:

is de bevoegdheid en de macht der meerdere vergaderingen om besluiten te nemen, behoudens die gebondenheid aan Gods Woord, onbeperkt?

Of wel: is deze macht en bevoegdheid een beperkte, een gelimiteerde. Is dit laatste het geval, dan mag de meerdere vergadering deze macht niet te buiten gaan. Doet ze dit toch, matigt ze zich een macht aan, die haar niet toekomt, dan behoeven de Kerken zich niet daaraan te onderwerpen.

Dit geding nu raakt wat men wel eens de autonomie der plaatselijke Kerk heeft genoemd, maar dat wellicht beter worde omschreven als de vrijheid en zelfstandigheid der plaatselijke Kerk. En hier is het, dat in ons kerkelijk leven wel een gevaar dreigt. Een gevaar, dat den duur zou kunnen leiden tot een hiërarchische heerschappij der meerdere vergaderingen. En daartegen wilden we waarschuwen.

Over den inhoud dezer waarschuwing volgende week.

H. C. V.

PERSSCHOUW

Ter verduidelijking.

Eenige weken geleden citeerden we onder Persschouw een artikel van den heer Ottevanger („Musselsche Kb."), waarin deze bezwaren inbracht tegen een passage uit het „Geref. Jongel. bl." betreffende „luie", „eigenwijze" én „Gereformeerde menschen", die dan elk een bepaalde houding tegenover Kuyper's levenswerk zouden aannemen. De heer O. meende, dat met die tweede groep onder anderen op hen gedoeld zou zijn, die b.v. tegen Kuyper's werk zoo staan als ondergeteekende b.v. Thans schrijven zoowel het „G.J.B.", als ook de heer Algra in „Leeuw. Kb." zelf, dat de geincrimineerde woorden van den heer H. Algra zijn, die zelfs niet eens gedacht heeft aan bestrijding van bepaalde personen of bladen. We verklaren dit oogenblikkelijk van ganscher harte te gelooven. Wat niet weg neemt, dat we de onderscheiding zelve onjuist achten, ook haar bewoordingen; en dat we de zaak pas interessant vonden, toen we opmerkten, dat Prof. Hepp in „Credo" de passage overnam, hetgeen herinnerde aan wat hij elders, en in hetzelfde nummer van zijn blad had opgemerkt over de op Kuyper uitgebrachte critiek. Onze opmerking over het „Jongel.bl." rekende natuurlijk met andere uitlatingen van dit orgaan. Maar gaarne spreken we uit, dat ze op geenerlei uitlating van den heer Algra zich kunnen of willen baseeren. Ook op deze niet, al kon haar zakelijke onjuistheid aan anderen — tot onze spijt — vóór de heer O. schreef — gelegenheid geven, ze in te lijsten in het raam van bekende, door ons bij herhaling gewraakte, suggesties inzake afkapping van den boom van Kuyper, etc. Overigens meenen we nog steeds, dat het „G.J.B.", dat ditmaal op den ketting springt, nog altijd wat goed te maken heeft, ook tegenover Prof. Greijdanus.

Tenslotte: ik betuigde niet mijn instemming met het stuk van den heer O. (ik maakte zelfs reserves), doch verklaarde me met de strekking er van te vereenigen. Dat is wat anders. Ik dacht daarbij niet meer aan den passus zelf, doch aan het er van gemaakte gebruik.

Is dit factiegeest? Ik geloof het niet; het geval legt